כה: בשלשה מקומות פרק ראשון תמיד

בשלשה

מקומות. משום דבעי לאורויי במעשה דתמיד עבודת כהנים נקט תחלה שמירתן ומקום שכיבתן עד שהוא מסדר כל הסדר שבתחלה טובלין וכו' כאשר הוא מסודר במשנה ובגמ' נפקא לן מקרא דבית המקדש לריך שימור [ב] דאי לא נפקא לן מקרא הוה אמינא דלא לריכי שומרים דאין עניות במקום עשירות ואי גנבי כלי המקדש [ג] קנו אחרים ועוד דהוה אמינא דבחד שומר סגי. ומקום שמירתן היא בבית אבטינס ובבית הילטן ובבית המוקד: הכי גרסינן בבית אבטינס ובבית הניצוץ היו עליות. בית אבטינס היא לשכת מפטמי הקטורת כדתנן בפ"ק דיומא (דף יח:) הוליכוהו לעליית בית אבטינס גבי כהן גדול ללמדו לשם הלכות חפינה שהיא אחת מעבודות קשות שבמקדש כדמפרש ביומא (דף מט:) ולפי שהיו אומנין על מעשה הקטרת נקראת על שמם ומספקא לן ביומא במקום עליית בית אבטינס היכן היא דאמרינן בפ"ק דיומא (דף יט.) שתי לשכות היו לכהן גדול לשכת פרהדרין ולשכת בית אבטינס אחת בנפון ואחת בדרום ולא ידענא אי לשכת פרהדרין בנפון ולשכת בית אבטינס בדרום או לשכת בית אבטינס בנפון ולשכת פרהדרין בדרום ושם היה כהן גדול יצן וביומא (דף ח:) מפרש למה נקרא כן: בית הניצוץ. [ד] לא שמעתי בו טעם למה נקרא כן: היו עליות. לשמירת הכהנים לריך עליות מקום גבוה כדנפקא לן בגמרא וילון עליך וישרתוך וגזירת הכתוב היא ושמירת ליום לא היתה אלא למטה אבל השערים ולכך קרי ליה הפסוק לליום שוערים במקרא לפי שלא היתה שמירתן אלא אבל השער והכהנים היו שומרין אותו בעליות על מקום גבוה כדרך שומרי עיר וכל שומרי עיר בין ביום בין בלילה לא היו ישנים. ועשרים וארבעה שומרים בעשרים וארבעה מקומות נפקא לן בגמ' שלרך למת המקדש שהיו שומרים יום ולילה שלשה בכהנים ועשרים ואחד בלוים ואפילו היו אותן עליות בעיות מקלתן בעזרה יכולים כהנים ליכנס שם כשהיו עייפים דבגין ועליות לא נתקדשו כדאמרינן בפסחים (דף פה:) ובעזרה אין אדם יכול ליכנס דאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד [ה]: והרובין שומרין שם. רובין קרי כהנים שלא הגיעו עדיין לעשות עבודה כגון פחותים מי"ג שנה כמו (שמואל א ג) ויגדל הנער [ו] [ומתרגמינן] ורבא רבא ולפי שעדיין לא הגיעו לעשות עבודה (אין יכולין לעשותה) עבדינן להו שומרים שאותן שיכולין לעבוד אינן רוצין לשמור ועוד הואיל ויכולין לעבוד אין אנו ממיחין אותן לשמור: בית המוקד ביפה. בית המוקד פר"ת בפ"ק דיומא (דף טו: ד"ה ואחת) על שם שלא היה האש כבה משם לעולם מפני שהיו נוטלין האש לצורך המזבח דאמרינן בברייתא כהנים שמלוה להביא מן ההדיוט שנאמר ונתנו בני אהרן [הכהנים] אש על המזבח אע"פ שהאש יורד מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט [ז] ומליאות השבת (שבת כ.) תנן ומאחיזין את האור במדורות בית המוקד ערב שבת עם חשיכה דכהנים זריזין הם ולא אתו להבעיר ופירש רש"י להתחמם שם כהנים שהיו חולנים יפים על גבי לבנה העזרה דאמרינן בחמים (דף מד.) הואיל וכלי שרת מקדשים ועזרה מקדשת מה מצינו בכלי שרת שלא יהא דבר חולן בין ידו לכלי התם נפקא לן מקרא אף עזרה לא יהא דבר חולן בינו לבין הרצפה: ביפה. כלומר לשכת בית המוקד ע"ג לשכה [ח] של אבנים היתה ובשביל שהכהנים שומרים לשם בגאוה ע"ג כיפה דשמירתן לריך לעשותה ע"ג מקום גבוה כדנ"ל מקרא ובית גדול היה ולד' לשכות פתוחות לשם כדאמר לקמן ובמסכת מדות (דף לה.) ד' לשכות פתוחות לבית המוקד בקטוניות [ט] פתוחות לטרקלין כלומר כחדרים הפתוחות לבירה וע"י מעלות עולין מהלשכות שמה לבית המוקד ב' בקדש וב' בחול כלומר שתי הלשכות הפתוחות לו ב' מהם בגויות בקדש ובעזרה וב' בחול בהר הבית ובית המוקד בגוי חליו בקדש וחליו בחול ורלתי (ג) בפשפשים קנים מפסיקין בין קדש לחול כדי שיזהרו כהנים ולא יבאו במקום קדש מבחוץ חול וא"ת כיון שעל מקום גבוה היה בגוי בית המוקד א"כ הרי הוא חול דגבין ועליות לא נתקדשו תרץ הכיפה היתה שוה לקרקע עזרה לפיכך לא בטלה קדושת כיפה וכהאי גוונא [י] סוגיא אחרת בפסחים (דף פה:) על אותה שמועה של גבין ועליות דאמר התם גבין ועליות לא נתקדשו ופרכינן מימיה חלונות ושומ' החומה כלפים ואמרינן בשלמא חלונות מסכחת דקדושת כשעוות לקרקע עזרה אלא עומי החומה היכי משכחת לה ומתלינן [יא] ככר שורא פירוש החומה קטנה לפנים מחומה גדולה והיא גמוכה ושוה לקרקע גובה עזרה שקרקע עזרה חולך ועולה בעעלות ומה היו ממשות מערבית דרומית היא היתה לשכת טלה קרבן דשם טתנים הטלאים המצוקים דרומית מזרחית היא היתה לשכת עושי לחם הפנים מזרחית לפונית בה גמו בית חשמונאי אבני מזבח שנקלטו מלבי יון לפונית מערבית בה יורדים לבית הטבילה [יב] טמא יורד דרך אותה לשכה למעיין לנטול ומים המוקד היתה בנפון עזרה [טו] (ג) כדתניא במסכת מדות (דף לד:) מוקף רובדין של אבן. רובדין כמו יצא והניחו על רובד רביעי שבהיכל (יומא דף מג:) והוא דבר הבולט מן החומה ולכך (ד) עשוין שמן הרובדין היו עולין ע"ג מטותיהן שהיו בתוך כיסת החומה כעין מטות: וחזקי בית אב ישנים שם. אותם שהיה להם לעבוד למחר היו ישנים בתוך כיסת החומה ולא הרובדין קאי דא"כ ה"ל למימר על גביהם ובגמרא מוכח שלא על אלו הרובדין היו ישנים דקאמר (ה) אילטוותא דקא סלקי בהו לאילטוותא ומוקף לאו דוקא אלא אותו בית המוקד שבנוי בחול היה מוקף רובדין של אבן כדי לעלות במטות שהן בתוך החומה דבמקום חול היו ישנים ולא במקום קדוש [טז] דרשאי פשפשין מבדילין בין קדש לחול כדי שלא יבאו בקדש מבחוץ: ומפתחות [העזרה] בידם. כלומר בידי אותם כהנים לשם היו מונחות כל מפתחות העזרה ומפרש במסכת מדות (דף לד:) היכן היתה הנתון מקום היה שם אמה על אמה בלשכת בית המוקד וטבלא של שיש באותו מקום וטבעת היתה [יז] קטנה (ו) ומגביהין אותן ע"י אותן הטבעות הגיע זמן הנעילה הגביה את הטבלא מן הטבעות על ידי טבעת אי נמי ע"י אותן הטבעות היתה הטבלא נטולה בארץ וכשרוצין להגביה מגביהין אותה מן הטבעת טולל את המפתחות מן השלשלת המפתחות נתונין תחת אותה טבלא בשלשלת ועל הכהן בפנים שערי עזרה וכן לוי יש לו מבחוץ גמר מלגשול החזיר המפתחות למקומן תחת הטבלא ונותן עליו כסות שלו וישן על אותו טבלא: ופרחי כהונה איש [יח] בסותו בארץ. פרחי כהונה בחורים שהגיעו לעבודה שם כסות בחורים ובמעלות אין כסותו בארץ כסות שלו בארץ שלא היה להם כיסה בחומה ומטות נמי לאו אורח ארעא לעיולי התם כדמפרש בגמ': ולא היו ישנים בבגדי קדש. בגמ' מפרש טעמא אלא פושטין ומקפלין אותן תחת ראשיהם לא כנגד ראשיהם: ומתכסים בכסות עצמן. בגדי חול: אירע קרי לאחד מהם. סדר מעשיהם מפרש: בסיבה

בשלשה

מקומות [א] הכהנים שומרים בבית המקדש [ב] בית אבטינס בית הניצוץ בית המוקד בבית אבטינס ובבית הניצוץ היו עליות [ג] הרובים שומרים שם [ד] בית המוקד ביפה ובית (ה) [ו] הגדול היה מוקף רובדין של אבן זקני בית אב ישנים שם ומפתחות העזרה בידם פרחי כהונה איש [ז] כסתו בארץ [ח] לא היו ישנים בבגדי קדש אלא היו פושטין (ט) [י] ומניחין אותן תחת ראשיהם ומתכסין בכסות עצמן [יא] אירע [יב] קרי לאחד מהן יוצא והולך לו במסיבה

עין משפט
נר מצוה

א א מיי' פ"ח מה"מ מ"ב מתקדש הלכה ה:
ב ב מיי' שם הל' ו:
ג ג מיי' שם הל' ז:

שיטה מקובצת

א) המקדש בבית אבטינס בבית הניצוץ ובבית המוקד: ב) עליות הרובים שומרים. ס"א משמרים: ג) ובית גדול היה כו' וזקני בית אב היו ישנים כו' בידם ופרחי: ד) כסתו. ס"א כסותו: ה) פושטין ומקפלין ומניחין: ו) המקדש יקנו כלים אחרים: ז) דוד. עיין תוס' (יומא דף כה ע"א): ח) הנער ומתרגמינן ורבא: ט) ובמס' שבת תיבת ובציאות ל"ש ונמחק: י) לשכה כיפה של: יא) כקטוניות הפתוחות לטרקלין: יב) גונא אמורי בפסחים ותיבות סוגיא אחרת נמחק: יג) ומתרצינן בבר שורא אות כ' נמחק: יד) הטבילה הטמא יורד: טו) עזרה כדתנן במס': טז) מתיבת דראשי כו' עד תיבת ומפתחות רשום על כל תיבה קו מלמעלה להודות כי לפ"ד ראוי למחקו: יז) קבועה בה ומגביהין:

פי' הרא"ש

בשלשה מקומות הכהנים שומרים בבית המקדש וכו'. עד סוף הפרקים פי' בשלשה מקומות הכהנים שומרים שימור זה אינו משום חיטוי גזיבה דאין עניות במקום עשירות אלא גזירת הכתוב הוא דכתיב ושמרו וגם כבוד המקדש שלא יפיחו דעתם ממנו לא ביום ולא בלילה דכתיב ביהודע [מ"ב יא] ושמרתם את משמרת הבית מסם: **בית אבטינס.** לשכה שמפטמין בה את הקטורת. ואבטינס היה רשם לאותו משפחה שהיו מקיימים נשטוס הקטרת כדאיתא ביומא [דף לח.] שלא רצו ללמד על מעשה הקטורת: **בית הניצוץ.** ממין אכסדרה היתה פתוחה מרוח אחת ומילולי אמה מגלגלין בה ואיתה בה אורה מרוחה לכך נקראת הלשכה בית הניצוץ: **בית המוקד.** על שם שמקיר היה בה מדורות גדולות להתחמם בהם הכהנים המהלכים יחפים על הרצפה [ומלובנים] בכמות ג' נקראת בית המוקד: **היו עליות.** מפ' בגמ': **והרובים.** ילדים כדמתרגם ילד רבא שלא הגיעו לעבודה והם זריזים לעלות בעליות [לפיכך] שומרים שם: **מוקף רובדין של אבן.** אבנים תחיכות של אבני גזית בולטות מן החומה זו למעלה מזו ועליהם היו ישנים וקני אותו בית אב שם להם לעבוד למחר. ובית מוקד היה אבני בקוקים ואבני בחול: **ומפתחות העזרה בידם.** לשמור לדמות העזרה: **ופרחי כהונה.** אותן שהגיעו לכלל עבודה: **איש בסותו בארץ.** כסה הוא הקטן שיבוא אדם תחת מרגלותיו כשהוא ישן והגדול שמוכה כל גופו עליו הוא נקרא כר. וכן מוכה במסכת כלים [פכ"ח מ"ה] דתנן קדין שנשאו כר ומטפחת שנשאו כסה. וכן אמרינן בפרק בתרא דעירובין [דף קי:] אשה עשויה כר לבעלה ואמרינן נמי בפרק בתרא דע"ז [דף סה ע"ב בתוס' ד"ה ה"ג] מנין אדם עליו יסתו ולגיגו ול"ג כסותו:

[מסאן שייך לדף כו.] **בסיבה.** מחיצות עשויות: **תחת הבירה.** בית המקדש ולא היה קדוש דבעל קרי משולח חוץ לשתי מחנות כדדרשינן בפסחים [דף סז:] זב ולא כל זב לרבות בעל קרי: **והגרות.** היו דולקים בסיבה מבפנן ומבפנן: **ומדורה.** היה שם להסתפק ולהתחמם אחר הטבילה: **ובית הכבשה** של כבוד. היה שם הבון במסכת מקוואות בעל קרי שטבל ולא הטיל מים לכשיטול מים שמא ולכך עשו שם בית כבשה להטיל מים קודם טבילה: **בא וישב.** בלשכה בית המוקד ואע"פ שאין טובל יום ובכגון למחנה לויה כדתנן בפ"ק דתמ' כלים [מ"ח] המיל המוקדש ממנו כי' עזרת נשים מקודשת ממנו שאין טובל יום ובכגון לשם. ואפילו טובל יום דשרץ וכ"ש טובל יום דבעל קרי דמשולח חוץ לשתי מחנות. ואין לך קרוב למחנה שכינה יותר מבית המוקד שהיתה שם אלוי בקודש. ופר"ת דמעלה דרבנן הן לא גזרו אלא שלא יכנס שם טובל יום אבל אם הוא מבפנים אין זקוק לצאת. והבית ראיה ממסכת סוטה [דף כ.] דקתני התם לא היתה מספקת לשתות עד שפניה מוריקות [כו'] והם אומרים הוציאוה שלא בטמאת העזרה. ופריך למימרא ה) דמיתסר ליכנס למחנה ליה והא אמר מר מנין למת שמוטר ליכנס למחנה ליה שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו ואמר מר עמו במחילתו ומאי פריך דוודאי מלאוריתא שרי אבל מדרבנן אסור. אלא קשיא ליה דהא על טומאה שאינה בפנים לא גזרו. ועוד ראיה מפ"ק דמולין גבי טמא במוקדשין דקאמר מנין שכין אדוכה דשומט בה ואי טובל יום זקוק לצאת מכל מחנה ליה אתוי ישמוט בסכין אדוכה. אילבך ל"ל שבטומאה שאינה בפנים אינו זקוק לצאת. וי"ש ז"ל מיכן שלא גזרו אלא על החיל ועזרת נשים הוא שער איתן המשמש כמיסה ויליאה לעשות הנתקה לטמאים שלא יקרבו שמה אבל על כל שאר מחנה ליה לא גזרו: **מי שהיה רוצה לתרום את המזבח.** היו היתה עובדה לשעה אחת אחילת עבודת היום: **לא כל העתים שוות.** פעמים מקריבים לנוח ופעמים מאחר לנוח כדתנן בפ"ק דיומא [דף כ:] בכל יום מוריחין המזבח מקריבים מגבר או מגבר לו כן מלפניו או מלאחריו ובוים הכפורים מחצות ובתגלים מאשמורה לאשמורה ובוים דקאמר פעמים שהוא מקריבים מגבר כלומר ביום פעמים ובלילה בהם מאי קריבים מגבר כי אמר קרא גברא ובכ שילא אמר קרא תרנגולא: **והמבונה בא** ודופק. כשהתר של בית המוקד הפתוח לחיל והם פוחתין לו אותו פתח: **יבוא ויפרש.** זה הפרש היה בבית המוקד שעדיין לא נפתח שער העזרה ושאר הפרשים היו בלשכה הגדולה.

חשק שלמה על פי' הרא"ש ה) [ל"ל דמת אסור].

מסורת הש"ס

ה) מדות פ"ה מ"ד, ג) [מדות פ"ה מ"ח], ג) יומא סמ:, ד) מדות פ"ה מ"ט, ה) עי' בכ"ש, ו) ע' בכ"ש שנתן טעם לזה, ז) גי' בתר שבע כסתו מלשון כר וכסה.

הגהות הב"ח

(א) במשנה כיפה ומית גדול. כל"ל ותות ה' ממתק: (ב) שם פושטין ומקפלין ומיסין אותן: (ג) שפרש ד"ה כיפה וכו' ולאשי פפסקין הם קנים וכו' כדתנן במסכת מדות: (ד) ד"ה מוקף וכו' ולכך עשויים שמה הרובדין שמשם היו עולים: (ה) ד"ה וזקני וכו' דקאמר גירותא דאיצטוותא דקא סלקא: (ו) ד"ה ומפתחות וכו' וטבעת היתה קטנה בה ומגביה אותה על ידי אותה טבעת וכו' ל"ל ע"י אותה הטבעת וכו' וכסרוצין להגביה מגביה אותה מן:

פירוש הראב"ד

בדפוסים קודמים הוצב פירוש הראב"ד בשולי העמוד. כשלא הכיל הגליון את השייך לעמוד המשיכו והדפיסוהו בעמוד הבא וגם בעמוד שלאחריו, עד שבסופו של דבר מתרחק הפירוש מספר עמודים מהגמרא אליה הוא שייך.
בעצת גדולי ישראל וכדי לחסוך מהלומד לשוטט על פני עמודי המסכת עד שעיניו יצודו המלים "עד כאן שייך לדף פלוני", העברנו את כל הפירוש לסוף המסכת.

רבינו גרשום

בשלשה מקומות הכהנים שומרים בבהמ"ק בבית אבטינס. לשכה שמפטמין בו הקטרת: ובית הניצוץ. כך שמה של לשכה: ובית המוקד. לשכה דאמרינן שם מדרה כדאמרינן לקמן. באותן ג' מקומות הכהנים משמרין העזרה אבל הלוים משמרין במקומות אחרים בכ"א מקומות כדאמרן לקמן: והרובים. כהנים ילדים שהגיעו לפרקן כגון רביא: רובדין כסאות. ועליהן זקני כהנים של בית אב ישנים. ופרחי כהונה. בחורים שהביאו שתי שערות שראויין לעבודה: כסתו. כסת שלו של חול מגיח בארץ על גבי הרצפה רישן על גבו:

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
תלמוד בבלי <עוז והדר> - לט מעילה, קינים, תמיד, מידות תלמוד בבלי עמוד מס : 50 הודפס ע"י אוצר החכמה
Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com